

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่

The Creation of Relationship between Schools and Communities of the Schools under the Office of Krabi Educational Service Area

วิไลลักษณ์ แก้วนพรัตน์¹ ชูศักดิ์ เอกเพชร² และพรศักดิ์ อาษาสุจริต³

Wilailak Kaewnoparat,¹ Chusak Ekpetch² and Pornsak Asasucharit³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิจัยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ รวมทั้งสิ้น 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ และงานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานบทบาทร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานประชาสัมพันธ์ และงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิและในการเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การสร้างความสัมพันธ์ ชุมชน โรงเรียน ขนาดของโรงเรียน ตำแหน่ง

ABSTRACT

This research aimed to study the development of relationships between schools and communities of the schools under the Office of Krabi Educational Service Area, based on the level of the positions and the school sizes. Subjects for this research were 360 school administrators and teachers in the schools under the Office of Krabi Educational Service Area. The instrument used was a 5 rating scale questionnaire. Mean, standard deviation and t-test were used to analyze the data.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² กศ.ด. (การบริการอุดมศึกษา) รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ Ph.D. (Educational Administration) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รับต้นฉบับ 7 มีนาคม 2551 รับลงพิมพ์ 1 พฤศจิกายน 2551

The study revealed that the overall of the development of the relationships between schools and communities of the schools under the Office of Krabi Educational Service Area was rated at a moderate level. Analyzing each aspect, there were two aspects that showed at a high level difference from high to low, those areas being: the work of various community services and the creation of the relationship with communities and other sectors respectively. The other four aspects were shown at a moderate level difference from high to low were, obtaining assistance and supporting from communities, mutual roles of the fundamental education committee, public relation and the establishment of groups, and establishing of associations, clubs, and foundations. The comparison of the development based on the level of the positions and the school sizes did not reveal significant differences.

Keywords : creation of relationship, community, level of the positions, school sizes

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา “คน” ให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง ช่วยปลูกจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตลอดจนช่วยให้สามารถพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การศึกษาช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพ และทุพโภชนาการด้วยการเพิ่มความรู้และภูมิปัญญาตลอดจนประสิทธิภาพของแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการผลิตสมัยใหม่ ซึ่งจะต้องใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูงขึ้น สามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันเหตุการณ์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับแต่ละยุคแต่ละสมัยมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคข่าวสารข้อมูลยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้เกิดคำกล่าวที่ว่า “โลกไร้พรมแดน” จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยและมีผลกระทบต่อขีดความสามารถ

ในการแข่งขันด้านการลงทุนระหว่างประเทศ (ภิญโญ สาธร, 2539 : 315) จากการศึกษาประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม จึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาจากเดิมที่เคยจัดขึ้นโดยวังและวัด มาเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีครูที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะมีแผนการศึกษาและหลักสูตรที่ชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาตามแผนดังกล่าวมานี้ยังไม่ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศได้ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาจึงได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษาขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 1) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสนับสนุนให้ประชากรมีการศึกษามีความรู้ความสามารถสูงขึ้นโดยให้ประชากรไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมีการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะทำให้ประชาชนชาวไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดจนฝึกทักษะอาชีพได้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 9) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ยังให้ความสำคัญที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for education) และเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชาชน (Education for all) โดยยึดหลักบริหารจัดการ ซึ่งหมายถึง

การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับล่างหรือระดับปฏิบัติการ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษา ตามนัยมาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารงานสี่ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารบุคคล และบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง และตามนัยมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในโรงเรียนจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในระดับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานของหน่วยงานทุกระดับ นับตั้งแต่กระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ จนกระทั่งถึงโรงเรียน โดยถือว่าโรงเรียนซึ่งแม้จะเป็นหน่วยงานที่เล็กที่สุดแต่ก็จัดว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่เด็กโดยตรง ส่วนหน่วยงานระดับอื่นๆ มีหน้าที่คอยดูแล ช่วยเหลือและส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) ฉะนั้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการจึงต้องบริหารงานให้ครอบคลุมภารกิจตามที่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 16) ได้เสนอไว้ทั้งหมดด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเหตุผลคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และพละทานามัยที่สมบูรณ์ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

โรงเรียนเป็นองค์กร เป็นหน่วยงานหรือสถาบันทางการศึกษาซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ให้การศึกษาหรือจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนหรือเด็กหรือเยาวชนเป็นระดับที่ต้องรับ

ภารกิจวางรากฐาน ในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้มีความรู้อย่างน้อยในขั้นอ่านออกเขียนได้ รู้จักการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ ตลอดจนเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป รัฐจึงกำหนด ให้เป็นการศึกษาภาคบังคับที่คนไทยทุกคนจะต้องเรียน ดังนั้น จึงควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินการโดยเป็นไปในลักษณะ “โรงเรียนของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน” ฉะนั้น เพื่อให้การบริหารงานด้านนี้บรรลุตามความมุ่งหมาย ผู้บริหารโรงเรียนนอกจากจะต้องดำเนินการ ตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารแล้ว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและขอบข่ายของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 20) ได้เสนอแนะทั้งหมดทั้งด้านงานการให้บริการชุมชนด้านต่างๆ งานการรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน งานเกี่ยวกับกรรมการศึกษา งานการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ งานการประชาสัมพันธ์

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาภารกิจของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 193)

จากความสำคัญของการสร้างควมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ในปีการศึกษา 2549 -2553 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้รวมทั้งสิ้น 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ โดยมีมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 17 “สถานศึกษา มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น” มี 2 ตัวบ่งชี้คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ที่ 2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนถือเป็นงานที่สำคัญยิ่งงานหนึ่งของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในชนบท ดังนั้นการสร้างควมสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของโรงเรียน การละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชนเป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญที่จะอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานของโรงเรียนไปอย่างน่าเสียดายและบางทีอาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินการได้ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 22)

สำหรับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยทั่วไปมี

ลักษณะที่ยังไม่ได้ปฏิบัติงานด้านนี้อย่างจริงจังและกว้างขวางให้ครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินงานการสร้างควมสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ และการมีส่วนร่วมกับชุมชน การดำเนินงานการสร้างควมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่เป็นระบบ เช่น การขาดเครื่องมือสื่อเชื่อมควมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาด้านการประสานงานกับชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร (กรมสามัญศึกษา, 2535 : 4-5) สำหรับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้มีผู้วิจัยพบว่า คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ทำให้โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 109) และสภาพการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนก้าวก้าวยางในหน้าที่ของโรงเรียนมากเกินไป ความเห็นอาจขัดแย้งกันระหว่างครูกับ ผู้ปกครองในเรื่องการเรียนการสอนและการปกครองนักเรียน ทั้งบ้านและโรงเรียนมองไม่เห็นความจำเป็นที่บ้านกับโรงเรียนจะต้องติดต่อเกี่ยวข้องกัน จึงทำให้โรงเรียนห่างเหินต่อกันและอีกประการหนึ่งคือ คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีสภาพควมร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูไม่เป็นไปด้วยดี คือมีเวลาสัมพันธ์กับชุมชนน้อย หรือไม่หาโอกาสสัมพันธ์กับชุมชน มีปัญหาทางเศรษฐกิจ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่เป็นระบบและมีบุคลิกลักษณะไม่เอื้ออำนวยต่อการสัมพันธ์กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 64) นอกจากนี้ปัญหาเกิดจากความประพฤติ หรือความขัดแย้งส่วนตัวระหว่างโรงเรียนกับวัด หรือกับหน่วยงานอื่นของหมู่บ้าน และปัญหาควมไม่เข้าใจบทบาทของตน เช่น โรงเรียนไม่ยอมรับข้อเสนอนะของชุมชน หรือบางครั้งผู้นำชุมชนพยายามที่จะก้าวก้าวยางการดำเนินงานของโรงเรียน

ภารกิจของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ รับผิดชอบดูแลด้านการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนต่างๆ ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีปัญหาแตกต่างกันในอันที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา อาทิ การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนไม่ครบตามเกณฑ์ การไม่ได้รับความ

ช่วยเหลือจากชุมชน ปัญหาความยากจน ปัญหาการขาดเรียน บ่อยของนักเรียน ปัญหาการออกกลางคัน ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน ปัญหาสุขภาพอนามัยของนักเรียน ปัญหายาเสพติด สื่อลามก การพนัน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจเป็นสาเหตุจากสภาพปัญหาของชุมชนเอง หรือผลจากกระบวนการบริหารงานและการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ ต่องานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าสืบไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ, 2548 : 5)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของข้าราชการครูภายในโรงเรียนในการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ และวางแผนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาระดับ
2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับต่างกัน

2. โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น สถานภาพในการดำรงตำแหน่ง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู ขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่

1.2 ตัวแปรตาม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ 6 ด้าน คือ งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และงานประชาสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ ปีการศึกษา 2549 รวมประชากรทั้งหมด 1, 060 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 109 คน และครู 951 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ ปีการศึกษา 2549 รวมเป็น 360 คน โดยใช้เกณฑ์ กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางการสุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan.1970 : 608) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียนและสถานภาพในการดำรงตำแหน่ง ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 86 คน และครู 274 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียนและสถานภาพในการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert citing in Best & Kahn. 1993 : 247) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ

ซึ่งแบบสอบถามตอนที่สอง ใช้สอบถามเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ 6 ด้าน คือ งานให้บริการชุมชน งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ งานประชาสัมพันธ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์ ตามที่อยู่ของผู้วิจัย ที่ได้เจ้าหน้าที่ของและติดแสตมป์ให้ไว้พร้อมแล้ว ภายในวันและเวลาที่กำหนดในกรณีที่ไม่ได้รับแบบ สอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้

1. วิเคราะห์หาค่าระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ โดยให้ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและสถานภาพในการดำรงตำแหน่ง ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ และงานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานประชาสัมพันธ์ และงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านงานให้บริการชุมชน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การประสานงานกับสถานีอนามัยในการจัดบริการด้านสุขภาพ อนามัยให้แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชน การให้บริการแก่ชุมชนด้านอาคารสถานที่ และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มาติดต่อในการขอรับบริการด้านต่างๆ และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การให้บริการความรู้ด้านต่างๆ แก่ชุมชนและโรงเรียนให้บริการชุมชนเข้ามาศึกษาหาความรู้และยืมหนังสือห้องสมุดโรงเรียน

1.2 ด้านงานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนด้านการเงิน การได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน และการเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่นให้เป็นที่ปรึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

1.3 ด้านงานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาจากประชาชนที่สนใจ สนับสนุนการพัฒนาการศึกษา และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมและรับทราบในการบริหารเงินและงบประมาณของโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของโรงเรียน

1.4 ด้านงานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียน การเชิญบุคคลในชุมชนร่วมเป็นเกียรติในโอกาสพิเศษของโรงเรียน และการให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมประกวดต่างๆ ภายในชุมชน และอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมให้ครูออกเยี่ยมครอบครัวนักเรียน และการจัดงานพบปะสังสรรค์ระหว่างศิษย์เก่ากับโรงเรียน

1.5 ด้านงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตาม ลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การเปิดโอกาสให้กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ต่างๆ ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน การอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้กับ ผู้ก่อตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และการให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิแก่บุคลากรในโรงเรียน

1.6 ด้านงานประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนจัดทำรายงานผลการเรียน และความประพฤติของนักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ โรงเรียนประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโรงเรียนในโอกาสต่างๆ และโรงเรียนจัดให้มีบุคลากรไว้คอยต้อนรับบริการผู้มาติดต่อกับทางโรงเรียน และอยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนจัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โรงเรียนเชิญ

ประชาชนในชุมชนเยี่ยมชมการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน และโรงเรียนจัดให้มีการรวบรวม เผยแพร่ประวัติและผลงานนักเรียนดีเด่นผ่านทางวารสารของโรงเรียน

2. เปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ จำแนกตามสภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนที่เป็นผู้บริหารกับครุมีความคิดเห็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีภารกิจในการบริหารงานมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามสภาพปัจจุบันยังไม่บรรลุผลอันก่อให้เกิดความร่วมมือกันมากนัก การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นส่วนหนึ่งใน 4 งาน ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้โรงเรียนดำเนินการทั้งผู้บริหาร ครู จะต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและพยายามแก้ปัญหาให้ลดน้อยลง การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา มีจุดเน้นสำคัญให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็ให้สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินงานของทั้งฝ่ายโรงเรียนและชุมชนหรือท้องถิ่นดังกล่าวย่อมจะส่งผลต่อการสร้างความผูกพันความสัมพันธ์ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา รวมทั้งให้โรงเรียน ครูและบุคลากรของโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้การศึกษ และพัฒนา

ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้บรรลุผล ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการศึกษาและมีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดแนวทางแสวงหาความร่วมมือจากท้องถิ่นให้เข้ามาบริหารจัดการ การศึกษากับทางโรงเรียน นอกจากนี้ก็เพื่อให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารและพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้พยายามเน้นให้ ความรู้การประชาสัมพันธ์ให้ครูอาจารย์ ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับรู้ถึงนโยบายของกระทรวงอย่างทั่วถึงและจริงจังมีการ ตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้มีส่วนร่วมในการ กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียน แต่ทั้งนี้ การปฏิรูปการ ศึกษาเป็นเรื่องใหม่ การที่จะให้ชุมชนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งอาจ จะต้องใช้เวลาพอสมควร ประกอบกับคนในชุมชนมีผู้ที่มิ ภูมิลาเนาเดิมและอพยพย้ายถิ่นมาบ้างมีลักษณะเร่ร่อนบ้าง อันเป็นผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรพล มีหนองหัว (2540 : 174) พบว่า ปัญหาการบริหารงานด้าน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวิพิศ หกสุวรรณ (2541 : 141) ที่ศึกษาการบริหารการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สุนิษฐ์ สุวรรณมณี (2534) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่พบว่าปัญหาในภาพรวมและรายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสภาพปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลางส่งผลต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ศิริวรรณ แผ่นผา (2536) เรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ

ผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษาเขตการศึกษา 12 ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหายุ่งยากในระดับ ปานกลางส่งผลต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัททนี เพ็งบุปผา (2539) ที่ศึกษาปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก พบว่าอยู่ในระดับปาน กลาง ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบ จากการศึกษาวิจัยในแต่ละด้านอภิปรายผลดังนี้

1.1 งานให้บริการชุมชน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบ อยู่ในระดับมาก อาจเป็น เพราะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้ประชาชนและองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจในการจัดการ การศึกษารวมทั้งพัฒนาองค์กรชุมชนให้มี ความเข้มแข็ง สามารถ จัดการศึกษาได้จึงทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน และแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา คือ การให้ชุมชนและท้องถิ่นและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่ง ของสังคม โรงเรียนจึงควรเป็นโรงเรียนของชุมชนที่มีการ จัดการเรียนการสอน โดยการเรียนรู้และความร่วมมือของ ประชาชนและชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีความ สำคัญ เนื่องจากทำให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นการสร้างความ น่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และความนิยมให้เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นจะทำให้เกิดการถ่ายทอด ความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพ แวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน ซึ่งจะทำให้เด็กมีความ สามารถ มีทักษะที่จะดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาตนเอง ตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางสติ ปัญญาความสามารถของชุมชนโดยรวม ทำให้ชุมชนมีความ เข้มแข็ง และเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศต่อไป อีกประการหนึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษาระบบได้จัดให้มีการพัฒนา บุคลากร ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนได้มีความรู้ ทักษะและเจตคติในด้านการบริการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนักวิชาการหลายคน เช่น สิริ เทศประสิทธิ์ (2530 : 55) ตั้งข้อสังเกตว่าการให้บริการในความหมายต่างๆ ไปมักจะหมายถึง การบรรเทาทุกข์ การสร้างความพอใจ หรือการช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้ประสบปัญหาให้พ้นจากปัญหานั้นเป็นการชั่วคราวแต่การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน จะต้องอยู่ในลักษณะของการบริการเชิงพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ตลอดจนเกิดความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป ส่วน หวน พิณฤทธิ์ (2528 : 107) กล่าวถึง การให้บริการชุมชนว่าการบริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดี และ อุทัยธรรมเตโช (2531 : 167) บันทึกไว้ว่าบริการที่โรงเรียนจัดบริการชุมชน คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งของโรงเรียนจัดบริการชุมชนด้านความรู้และอาชีพอย่างอื่นที่เหมาะสมของชุมชน

1.2 การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนพบว่า โดยรวมมีการสร้างความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะมีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านนี้ คือ จากแนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่ายการทำงานขององค์กรคณะบุคคล โดยส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนมีองค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนและแสวงหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมความร่วมมือในด้านการจัดการศึกษา ซึ่งจากการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนรับผิดชอบฝ่ายเดียวได้ดำเนินการมายาวนาน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยลง ระบบราชการนักรับการศึกษา และครูอาจารย์ เสมือนผู้ผูกขาดความรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าไปเกี่ยวข้องกับโรงเรียนต่างๆ ในฐานะผู้ปกครอง ศิษย์เก่า กรรมการ หรือผู้ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ต่างๆ ประกอบกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของไทยตั้งแต่โบราณกาล เช่น ประเพณีการลงแขกทำนา หรือความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะ

“ตัวใครตัวมัน” ต่างคนต่างอยู่ และในส่วนของการทำงาน ผู้มีอำนาจก็เคยชินกับ “อำนาจเดี่ยว” จนเป็นวัฒนธรรมองค์กร ทำให้การปฏิรูปร่างต้องใช้ความพยายามที่จะทำให้ทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายประชาชนและฝ่ายที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นวัฒนธรรมใหม่อันจะนำไปสู่ “การศึกษาของประชาชน เพื่อประชาชน” สอดคล้องกับคำกล่าวของ ดิลก พัฒน์พิชัยโชติ (2528 : 738 -739) ที่กล่าวว่า การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โดยรูปแบบของกรรมการศึกษา กรรมการสมาคมผู้ปกครองร่วมกับครู เพื่อให้ข้อมูล แนวคิด แนวทางการปฏิบัติงาน อีกประการหนึ่งคือ การรับความช่วยเหลือในรูปองค์กร โดยผู้นำชุมชนมารวมกลุ่มกันแล้วให้ความช่วยเหลือในรูปธนาคาร สมาคม พ่อค้า มูลนิธิ ซึ่งความร่วมมือช่วยเหลือ จากรูปแบบนี้มักจะเป็นวัตถุประสงค์หรือการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สมมาตร จุ้ยทอง (2526) ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่องานบริหารโรงเรียนของจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์น้อย แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก จึงทำให้การใช้ทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน เพื่องานบริหารโรงเรียน ในด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มณฑนา ธรรมรังษี (2542) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญแซม ดูป้อง (2540) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ด้านการรับความช่วยเหลือจากชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ เมื่อการปฏิบัติประสบปัญหาน้อยจึงทำให้การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

1.3 บทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โดยรวมมีการสร้างความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้ประชาชนและ

องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ และอีกประการหนึ่ง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2543 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยบุคคล ในชุมชนหลายฝ่าย ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนที่มีความรู้ความสามารถความสนใจต่อการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินดี เป็นที่เคารพ เป็นผู้อุทิศตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางด้าน กำลังกาย และกำลังสติปัญญา โดยช่วยเหลือดูแลความเรียบร้อยให้คำปรึกษาในการจัดการและการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กร อย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 27-28) จึงทำให้เกิดความใกล้ชิดและมีบทบาทร่วมระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮฟเฟอร์แมน (Hefferman, 1992) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน ในการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการร่วมกันตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วม ส่วนในระดับชาติ รัฐและท้องถิ่น ได้พยายามดำเนินการปรับปรุงให้ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในคณะกรรมการ ปัญหาสำคัญพบว่า บทบาทของกลุ่มเกี่ยวกับความ ไม่ชัดเจนของบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน โรงเรียนชุมชนจำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะและความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ การตัดสินใจของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ล่าเนา บุญมาก (2544) ที่ได้ศึกษา การศึกษาปัญหาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสงเมือง จังหวัดตราด ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาชัญญ์ อิศรกุล (2545) ที่ได้

ศึกษาปัญหาการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น พบว่า โดยรวมมีการสร้างความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น เป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน ชุมชนจึงมีฐานะเป็นเจ้าของโรงเรียน นักเรียนเป็นบุตรหลานของสมาชิกในชุมชน ความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้าสู่โรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน นอกจากนี้ชุมชนแต่ละแห่งมีทรัพยากรต่างๆ อันจำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า ภารกิจในการดำเนินงานด้านนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ควรละเลย เพราะชุมชนแต่ละแห่งมีทรัพยากรต่างๆ อันจำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียน ที่โรงเรียนสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนซึ่งเป็น ภารกิจหลักของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และการที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรที่จะสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ ตลอดจนความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ทำให้ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ครูและผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เพื่อผลดีต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับยนต์ ชุ่มจิต (2528 : 130) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าเป็นวิธีการต่างๆ ที่ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ในโรงเรียนใช้เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อกันระหว่างบุคคลในโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ชุมชนแต่ละแห่งมีทรัพยากรต่างๆ อันจำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียนอยู่ด้วยซึ่งโรงเรียนสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการจัด การเรียนการสอนซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญแซม คูบ้อง (2540 : 66) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ จำแนกเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมาก

1.5 การจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ โดยรวมมีการสร้างความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิเป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีจุดประสงค์ร่วมกันทั้งนี้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องช่วยเหลือและสนับสนุนและให้ความสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าว เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรบุคคลที่ใฝ่ในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุรียน นนทศักดิ์ (2528 : 37 - 38) ที่กล่าวว่าผู้บริหารจะต้องประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ในชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของอุดม ปัญญา (2528 : 91-94) พบว่า การใช้สมาคมผู้ปกครอง ครู สมาคมศิษย์เก่า ผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่าที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนมาก สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือต่อโรงเรียนในด้านให้ความพร้อมแก่โรงเรียนในด้านต่างๆ

1.6 งานประชาสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนและมีความใกล้ชิดกับชุมชนโดยโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงความก้าวหน้า หรือกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จของงานที่ได้ดำเนินการ สร้างความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียนซึ่งงานนี้เป็นงานเสริมแต่โรงเรียนนั้นมีความรับผิดชอบอีกมากมาย และอีกประการหนึ่งอาจจะเกิดจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของสื่อชนิดต่างๆ เช่น เอกสาร วารสาร เสียงตามสายและประการสำคัญคือผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับเตือนตา อวยสวัสดิ์ (2541 : 8) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นการดำเนินการอย่างมีแบบแผนเป็นไปในรูปแบบสองทาง เพื่อจะให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนทั่วไป และช่วยให้บุคคลในหน่วยงานร่วมมือร่วมใจกัน

2. เปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีจากชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้านเพื่อการพัฒนาโรงเรียน ประกอบกับมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนหลายฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำกับ ติดตามช่วยเหลือ แก้ปัญหา ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเป็นการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่ายให้ชัดเจน โดยเน้นให้เข้าใจหลักการซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 30) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน ไม่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้โดยลำพังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครู อาจารย์ และคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานตามแผน และส่งเสริมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ทำงานร่วมกัน ปรีกษาหารือร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา และอุปสรรคร่วมกัน โดยทั้งโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทเป็น ทั้งผู้ให้และผู้รับ และผลจากการได้รับทราบถึงสภาพความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานให้บริการชุมชนด้านต่างๆ และงานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานบทบาทร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานประชาสัมพันธ์ และงานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิและในการเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ จำแนกตามสถานภาพในการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการนำผลการวิจัยมาพัฒนา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ ดังนี้

1.1 งานให้บริการชุมชน ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน ที่มาติดต่องานในโรงเรียน พร้อมทั้งควรจัดหาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนมีอยู่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานที่จะให้บริการแก่ชุมชน อีกทั้งควรจัดสถานที่บริเวณภายในโรงเรียนให้ร่มรื่นสวยงาม เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในชุมชน

1.2 งานรับความช่วยเหลือจากชุมชน ควรให้มีการระดมพลังจากทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมมีการร่วมประชุมวางแผนโดยชุมชน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและช่วยเหลือโรงเรียนในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

1.3 งานบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมประชุมชี้แจงถึงขอบข่ายและหน้าที่ของทั้งฝ่ายบุคลากรภายในโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีสามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 งานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ควรให้ครู และนักเรียนในโรงเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วยนโยบายเชิงรุก โดยการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ซึ่งจะทำให้หน่วยงานอื่นได้มีส่วนช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ เป็นต้นว่า ทุนการศึกษา การบริการด้านสาธารณสุขต่างๆ

1.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อจะได้มีการพบปะสังสรรค์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อโรงเรียนอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป

1.6 การประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมสัมมนา และพบปะสังสรรค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองประชาชนในชุมชนได้มีความเข้าใจในกิจกรรม ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานพลังในการสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญและดำเนินการด้วยความจริงใจ โปร่งใส และต่อเนื่อง

2. ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบอยู่เสมอ
3. เปิดเยี่ยมชมสถานศึกษาในแต่ละปีจัดนิทรรศการ/กิจกรรมแสดงผลงานของนักเรียนด้านต่างๆ เพื่อให้ชุมชนได้เห็นว่ามีจุดเด่นในด้านต่างๆ
4. นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น งานพัฒนาหมู่บ้าน งานรณรงค์ทำความสะอาดท้องถิ่น
5. เปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรของสถานศึกษา
6. จัดตั้งองค์กรร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่น และสถานศึกษา เช่น สมาคมผู้ปกครองและครูสมาคมศิษย์เก่า

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จากรองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร ประธานกรรมการ ดร.พรศักดิ์ อาษาสุจริต กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อเพชร เบ้าเงิน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รู้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน วิทยานิพนธ์ครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- สามัญศึกษา, กรม. (2535). **การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). **คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.
- _____. (2540). **ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : สามเจริญพานิช.
- ดิลก พัฒน์พิชัยโชติ. (2538). **ศึกษากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เดือนตา อวยสวัสดิ์. (2541). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเข้ม ดูป้อง. (2540). **การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัททีณี เพ็งบุปผา. (2539). **ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิญโญ สาธร. (2539). **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2528). **สังคมวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์.
- สิริ เทศประสิทธิ์. (2530). **บทบาทของนักบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : วัฒนาพานิช.
- สุรพล มีหนองหว้า. (2540). **ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2538). **การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. กรุงเทพฯ ฯ : อักษรบัณฑิต.
- อุทัย บุญประเสริฐ และคณะ. (2535). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8-15**. กรุงเทพฯ ฯ : สาขาอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Hefferman, A.N. (1992). Perceptions of involvement of parents and community members on shared decision making cabinets. **Dissertation Abstracts International**, 53 (5), 1341-1342A.